

uredbe. Ni namreč težko uganiti, da se ne morejo maksimirati cene potrebnih za prehrano, če lahko kmet prodaja po mili volji. Če je pšenica po din 3,50, ne more biti 1 kg moke po din 3.—! Tako rastejo cene v nedogled in ni upanja na skorajšnji konec te blazne tekme. Nič manjše vloge nimajo spekulanti, ki skušajo v kalnem ribariti in dobro zaslužiti. Ti brezvestneži, ki so imeli polne zaloge in natlačena skladišča, so načrtno begali ljudi. Kdor je hotel dobro zaslužiti in se iznebiti stare zaloge, je namignil, da bo tega in onega blaga zmankalo, in ljudje so kar drli v trgovino. V nekaj dneh je bila zaloga razprodana in trgovci si je zadovoljno mel roke. Seveda so ti triki navadno prihajali iz vrst veletrgovcev. Tako smo imeli v zadnjih mesecih epidemijo olja, sladkorja, mila itd., ki je pobrala tisoče in tisoče kilogramov blaga. Zadnji čas je, da je vlada sklenila postrčiti peruti tem spekulantom. In tudi kupujoče občinstvo je s svojim neupravičenim in prekomernim povpraševanjem dvignilo cene. Baš sedaj imamo priliko slišati, da se ljudje žalajo s čevlji in obleko, kakor da bo vsega zmanjkalo.

V tej tekmi je najbolj prizadet državni uradnik. Dočim se je kupna moč kmetov dvignila, se je delavstva in uradništva zmanjšala. Razmerje med nakupom in prodajo kmečkega prebivalstva je sledeče:

Leto	prodaja	kupuje	kup. moč	v dobro
1937.	100	100	100	—
1938.	117,52	100,86	116,66	+ 16,66
1939.	112,26	103,93	108,33	+ 8,33
1940. (III.)	150,49	126,60	123,89	+ 23,89
(VI.)	150,57	131,61	128,96	+ 28,96
(IX.)	180,02	141,98	138,04	+ 38,04

Ako vzamemo za osnovo splošni indeks 42 %, vidimo, da se je kupna moč kmeta zvišala sorazmerno. Poglejmo sedaj, kako je s kupno močjo uradništva:

Leto	Povprečna plača	Indeks cen	Kupna moč	Vdo. bro.
1937.	1620	72	128	+ 28
1938.	1722,50	78	122	+ 22
1939.	1722,50	106	94	- 6
1940.	1812,50	143	57	- 43

Ako vzamemo za osnovo isto merilo kakor za kmeta (plača ista, indeks cen raste), dobimo porazno številko, ki priča, da znaša kupna moč uradništva komaj 57 %, t. j., da ne more uradnik s sedanjo plačo preživljati svoje družine. Njegova plača je za 43 % pod eksistenčnim minimumom.

Vse navedeno jasno govori, da je treba najti nujno rešitev, da ne bo uradništvo popolnoma obubožalo ter materialno propadlo. Rešitev je možna z izdatnim, današnjim prilikam ustrežajočim povišanjem ali z energično kontrolo in primernim maksimiranjem cen vseh življenjskih potrebščin.

Borba za vsakdanji kruh ubija mlajši generaciji ves idealizem

»Idealizem!«

Kako lepa misel, kako lepo zvoneča beseda, a še lepša, če preveva mlado generacijo, ki stopa na plan.

In kako je potreben človek idealizma, ki vidi vse lepo, vse v rožicah in če ga žene ta idealizem, da ustvari velika dejanja, da ga krepi v borbi za uspehe, za prerjenje vsega in ga navdihuje s silo in upom, da je vendar tja do cilja dosegajoča razdalja.

In očiček današnji generaciji, češ da nima idealizma, ali je upravičen ali je pretehtan ali je krivičen? »Da upravičen je in krivičen!«

Vprašanje »Zakaj ni v mlajši generaciji danes tistega idealizma, ki ga je nosila mlada generacija nekoč, ga pripenjalo na svoje prapore vzpodbujajoče se z njimi?« je težko vprašanje, je pa obenem tudi trpka stvarnost in resnica.

Tisti, ki stalno očitajo mlajši generaciji pomanjkanje idealizma, so tako rekoč sokrivci, da je ta idealizem splahljen in je namesto njega nastopila kruta stvarnost, realnost, ki je zakoreninjena v borbi za vsakdanji kruh.

Ta je danes izpodrinila plapolajoč plamen idealizma, ta je danes gonilna sila mlade generacije in to danes pretvarja in preusmerja to generacijo iz lepega idealizma v kruto realnost, od dela za ideale k borbi za kruh, za življenje.

Poglejmo mlajšo učiteljsko generacijo. Ali se ni usoda najkrujeje poigrala z njo? Ali ni doživela najhujše udarce? Ali ji ni bil prvi korak v življenje zagrenjen z grenko kupo žolča in pelina?

Potem pa naj idealizem preveva v vseh teh tako kruto prevaranih in kruto zagrenjenih dušah, ki ne najdejo nikoli prave pomoči v borbi s kruto realnostjo?

In kakšna je ta pot v življenju te mlajše generacije?

Prvi udarec je pet letnik učiteljska, ki je zadel takoj vse one, ki so imeli že pred seboj pot v življenje, že namerjen korak v poklicno načrtno delo, prepleteno z mislimi in čustvi idealizma.

Ta prvi udarec je bil grenak in je bujno plapolajočemu plamenu idealizma prillil prvo kapljo spoznanja in krute prevare. Vendar ta udarec se je polegel, žrtev so mlade duše

pozabile v obljubi, da bo ta žrtev pripomogla k takojšnji namestitvi.

A zopet je sledil drugi udarec — udarec čakanja, ko so se lepe obljube izpremenile v prazne besede, ko so zagotovila splavala po vodi. Tri, štiri in še več let so čakali na namestitev in stradali kruha. Ali lahko sedaj kdo verjame v potenciranje idealizma? Menda si teh iluzij nobeden ne bo delal, ker za nje ni stvarne podlage. Krutost borbe za kruh je postala realni dedič prej plamenčnega idealizma v dušah vseh prizadetih.

Končno je vendar potekel čas čakanja in ob namestitvi je marsikatera skrita iskrica idealizma znova zaplapolala — leta krutih udarcev so minula!

Zivljenje je potekalo dalje, delo je prizigalo novih plamenkov, a plačilo je prilivalo slabega olja tako, da so plamenčki novega idealizma pričeli tudi ugašati.

Sledil je tretji udarec v obliki čakanja na napredovanje. Čakaj in le čakaj, in vsak tak »čakaj« je sekal nove rane v duše s poslednjimi ugašujočimi plamenčki idealizma mlade učiteljske generacije in dušil te plamenčke enega za drugim.

Ali naj to čakanje krepi mladega človeka?

Ali naj mu taka krivica da novih vzpodbud za idealno gledanje vsega, kar se dogaja okrog njega, ko pa je ves zrak okužen z najkrujejo realnostjo?

In ko je končno minula tudi ta doba, ko je bilo čakanje že preedolgo, je vendar polagoma tudi mlajša generacija napredovala.

A že smo do danes doživeli in doživljamo nadaljnje udarce četrtega, petega, šestega, vsak dan nadaljnega.

In čemu?

Ali se morda maščuje nad nami usoda zaradi zavrnjenega idealizma?

Ne!

Usoda ni tako kruta, krut je čas, kruti so oni, ki nam naptirijo očiček o splahnelem idealizmu. Mlajša generacija hodi po poti krute realnosti, ki jo tepe, hodi v borbo za svoj vsakdanji kruh, v kateri omahuje, v kateri propada in zakopava svoje sile in poslednje tenke odtene idealizma, ki je nekoč v obliki velikanskih valov gonil ustvarjajočega duha mlade generacije. Sedaj je ta duh otopel,

oči. »Kako odpravimo draginjno?« »Zakon o pobijanju draginje ali kdo je kriv naraščanju cene?« »Kam plovemo?« itd. In spodaj s fanjšimi črkami... »Dovoljeno je temu in temu, da dvigne cene svojemu blagu...« »Pfu!«, pljune učitelj Komar Srečko, zmečka časopis in ga vrže nehote v glavo mimoidočemu pasantu.

»Kaj,« se razhudi slednji, »ali nimam dovolj skrbi, da se mi morajo še take neprijetnosti zgoditi na cesti? Seveda, ljudje imajo pač preveč denarja, zato se šalijo na račun drugih! In pri tej draginji!«

S par skoki je bil Srečko Komar v šolskem poslopju, ki ga je smatral za zadnje pribežališče. Globoko se oddahne in odpre vrata v zbornico.

»Grozno, strašno, gorostasno! Jaz ne vem, kako bo, če bo šlo še tako naprej,« se je repenčil kolega Suhajužna.

»Da, da, obetajo se strašni časi,« je govoril tovariš Klopotec. »In če pomislite, da bo vedno hujše! Saj nas bo kmalu vseh konec. Ta draginja!«

»Ah, ta draginja,« zabruna v odmev zbor mrljskih glasov kot o polnoci na pokončališču. Komarju se zašibijo kolena in se nasloni na zid. K sreči tedaj pozvonil. Komar je odtaval s sklonjeno glavo v razred. Prvo uro so pisali v domače zvezke. Tam, v zadnji klopi se nekoč premika.

»Ha, kaj pa ti? Kje imaš zvezek?«

»Prosim, nimam ga.«

»Tako? In zakaj ne?«

»Ne morem ga kupiti.«

»Kaj, zvezka ne morete kupiti? Ta je dobra! In zakaj ne?«

»Ker, ker... ker je taka draginja,« Komar je začutil, da ga je obllil pot, da mu je grlo čisto suho in da mu v sencih kljuje. Ne vpraša nič več.

preteklost je le sen, bodočnost pa odprto vprašanje.

Draginja! Male plače! Kako bo prvega? Ali boš s plačo izhajal? Dolgovi! itd. — to je danes »idealizem«, s katerim se peča mlada učiteljska generacija in ta »idealizem« je gonilna sila življenja.

Zavest, da je mlajši generaciji tako rekoč zaprta pot k lastnemu ognjišču, k idealnemu skupnemu družinskemu življenju, k sreči, žge, peče in seka rane.

Misel, da je delo družinske matere učiteljice v šoli manj vredno, kakor pa delo učiteljice, ki si ni ustvarila domačega, zakonskega življenja, navdaja prve s čustvom manjvrednosti kljub temu, da je morda dala življenje novemu bitju, novemu sočloveku, sotrupinu in dela kakor druga.

Jubilej učiteljice Terezije Kovačič

Malokateremu tovarišu(ici) je zaradi življenjskih peripetij dano, da bi mogel več decenij ostati član enega in istega učiteljskega društva; redki so tudi tovariši(ce), ki bi tudi po upokojitvi vztrajali pri svojem stanovskem društvu. Pri večini je kmalu pozabljeno, kolike dobre jim je priborila stanovska organizacija in da segajo te še v dobrobit posameznika preko aktivne službe. Zato je tem hvalevredneje, da štejemo v svojih vrstah stanovsko zavedne tovariše in tovarišice, ki jim je v ponos, da so tudi kot upokojenici(ke) člani močne učiteljske organizacije. Med take vztrajne članice šteje celjsko učiteljsko društvo upokojeno učiteljico Terezijo Kovačičevo v Petrovčah.

Bilo je pred 45 leti, ko je gospodična Zinka, kakor jo z vsjo spoštljivostjo imenujejo petrovški občani, kot mlada učiteljica nastopila službo na takratni trirazrednici v Petrovčah. Že na svojih prejšnjih mestih v Ilirski Bistrici in v Zabukovju pri Sevnici si je pridobila mnogo praktičnih izkušenj v šoli, ki jih je vztrajno izpopolnjevala v svojem na-

Ali naj prva zavest in druga misel podžigata v teh dušah idealizem? Ali naj ti občutki netijo nove plamene že ugašajočega idealizma?

Tudi take misli so utopije in nihče si jih niti misliti ne sme, še manj pa prav po tihem izreči!

Tako sedaj »nekdanja« mlajša oz. »sedanja« starejša generacija, tu leže argumenti, tu so dejstva, stvarna dejstva, zakaj ni več v mlajši generaciji, posebno pa učiteljski, onega idealizma, ki je nekoč preveval in plamtel pri vas.

To pot preusmeritve vodijo kruta realnost, lastne izkušnje in stvarna doživetja v današnji dobi in, kam nas bo dovedla...?

V-ar

Milica Stupan:

Šolske kuhinje

Pred kratkim je izdal prosvetni minister dr. Anton Korošec poseben razpis o ustanavljanju šolskih kuhinj na osnovi čl. 23., tč. 5. Zakona o narodnih šolah. Ta razpis, ki kliče k delu za zaščito šolskih otrok pred gladovanjem, bo prav gotovo odjeknil tako, da bo naša šolska mladina v čim večjem številu deležna te blagodati. Število šolskih kuhinj se bo dvignilo, že obstoječe pa bodo razširile in poglobile svoje delovanje. Ker vem iz lastnih izkušenj, ki sem jih imela pri vodstvu šolske kuhinje in počitniške kolonije, kako je težko, če mora vsak posameznik začeti z delom čisto sam, brez vsakega navodila, sem napisala te vrstice in upam, da bodo koristen kašpot tistim, ki se bodo lotili prepotrebne dela v šolskih kuhinjah.

A. Oprema šolske kuhinje

Prvo, kar je za ustanovitev šolske kuhinje potrebno, so primerni prostori in sicer kuhinja z jedilno shrambo in obednica. V obednici potrebujemo mize s klopmi ali stoli. Zelo praktično je, če so mize prevlečene z linolejem, ki se dobi v vseh barvah. Tako prevlečene mize so zelo lične za pogled pa tudi praktične, ker jih z lahkoto obrišemo. Takih idealnih šolskih obednic je pa za enkrat še malo v naši slovenski domovini. Za začetek tudi niso neobhodno potrebne, saj je predvsem važno, da začno šolske kuhinje v vsakem kraju posloovati. Če je začetek še tako skromen, v vztrajnim delom se lahko doseže vsako leto majhen napredek. Če prvo leto še ni obednice na razpolago, bodo šolski otroci tudi na šolskih klopih v učilnici s tekomo uporabili kosilce, ki ga bodo dobili. Za drugo leto pa bodo lahko učenci pod vodstvom učite-

lja pri rokotvornem pouku sami napravili iz desk preproste klopi in mize.

Tudi oprema kuhinje same bo v prvem letu še najbrž pomanjkljiva. Verjetno, da za njo spočetka še primerne prostora ne bo na marsikateri šoli, da se bo morala stisniti v kuhinjo šolskega upravitelja ali kake druge učne moči ali šolskega sluga. Prav primerno pa se da združiti prostor za šolsko kuhinjo s pralnico, ki je itak po večini na šolah. Potrebna je dalje še posebna shramba za šolsko kuhinjo, ki naj ima police za razno zalogo in lese za krompir. Kuhinja mora biti seveda tudi opremljena in sicer rabimo eno ali dve mizi in eno ali dve omari z različnimi predali.

Pri vsaki novi šoli, ki se bo v bodoče zidala, bo treba gledati na to, da bo imela v prtiličnih ali kletnih prostorih te tri potrebne prostore za šolsko kuhinjo.

B. Potrebna posoda

Najtežje poglavje pri ustanovitvi šolske kuhinje tvori vprašanje nabave posode. Stroški za najpotrebnejšo posodo znašajo, če vzamemo pri vsaki nabavki najboljšo vrsto, za 50 oseb okoli 3000 din.

Predvsem je potreben velik lonec, za 50 oseb mora biti vsaj 30 litrski (premer 30 cm). Za ta veliki lonec je treba vzeti brezpogojno črno posodo znamke »Eterna Special«, ki je sicer dražja, a zato res trpežna. Tak 30litrski lonec stane 440 din, pokrovka pa 55 din. V tem loncu se zmešajo vse jedi, ki so se prej posamezno kuhale, in nato po potrebi vse skupaj še enkrat prevre. Razen tega velikega lonca je potrebno še nekaj manjših kozic in loncev: 15 do 20 litrska kozica s pokrovko, 2 lonca s 5 in 10 litri in še dve manjši kozici, vse se-

POGOVORI

»Servus, kolega! Ali že veš za slučaj učitelja Komarja?«

»Ne, Brž mi povej.«

»V norišnici je!«

»Nemogoče! Ubogi mož! In kaj ga je spravilo tja?«

»Draginja.«

»Ah, pojdi, pojdi!«

»No, no, le poslušaj! Je precej dolga storija. Povedala mi jo je moja žena, njej pa gospa Komarjeva, Zvedel sem torej iz zanesljivega vira. Ubogi Srečko Komar je vstal tistega usodnega jutra kot običajno in se odpravil na svoje vsakdanje dolžnosti, ko pristopi njegova žena Špela s prošnjo, naj ji da nekaj denarja za gospodinjstvo. »Kaj?« se razhudi blagi možiček. »Tristo nezabeljenih cmokov, saj sem ti včeraj dal tri kovače. Kam si z njimi, ti potratno ženišče? Mar misliš, da denar...?«

»Tri kovače, tri kovače! Toda to je bilo včeraj in pri tej draginji...« se razjoče vrla gospa Špela. Nevoljen odšteje Komar ženi denar in se odpravi v službo. Pot ga pelje mimo trafike. Debela trafikantka je v pogovoru s svojo sosedo in ga prezre. »Ja, kaj pravite, draga gospa? Še pred enim mesecem sem kupila to stvar polovico cene. Sedaj pa... saj pravim, ta draginja...! O, klanjam se, gospod Komar. Smem postreči? Kot običajno, kajne, štiri Drave, Ja, ja, kaj hočemo. Prosim, izvolite. Včasih ste kadili Zete, sedaj ste prišli pač na Drave, Ja, ja, saj pravim, ta draginja! Klanjam se.«

»Baba«, se razjezi Komar in nadaljuje pot proti šoli. Spotoma kupi časopis. Razgrne ga. Debelo tiskane črke se mu začrnijo pred

Drugo uro je računstvo. Učenec pride k tabli. Računa to in ono. Naenkrat opazi Srečko Komar sumljivo barvo njegovega vratu.

»Ti, zakaj si ne umiješ vratu, ha, predno greš v šolo?«

»Ker nimam...!«

»Kaj, česa nimaš? Mila? Vode?«

»Da, ker, ker...!«

»No, kaj, kaj...?«

»Ker je taka draginja!«

Ubogi Komar se sesede na stol. Pred očmi mu zaplešejo kolobarji, kolobarji, kolobarji. Ukaže prinesiti kozarec vode. Ni kozarca! Kje je kozarec? Zakaj ni kozarca? Pride sluga.

»Kje je kozarec?«

»Ubit!«

»Kupite drugega!«

»Nemogoče, pri tej draginji!«

Komar pade kot podsekano drevo na tla. Prepeljejo ga domov. Žena v jok: »Kaj je, kaj je?«

Mož jo topo pogleda.

»Oh, zmešalo se mu bo, revežu, in pri tej draginji!«

Tedaj skoči Komar Srečko pokonci. Nič več ni top in brezbrizen. Veselo skače po sobi, smeje se, ploska z rokami in se divje zakrohota. Opoldne je bil že na Studencu.

»Reveži!«

»Da! Le pomislil, kaj bo počela uboga žena s kopico otrok!«

»Pa pri tej draginji!«

»Oho, kaj pa je danes tebi, da si tako slabe volje?«

»Ah, beži, beži, z ženo sva se sprla.«

»Menda ne bo kaj hudega?«

»Pa še kako! Ljubosumna je.«

»Glej, glej. Na katero pa?«

»Saj jo poznaš. Na našo sosedo!«

»Aha, se mi že svita. Tista svetlolasa, brhka srnica, ki jo srečava vsak dan, ko gre v urad. Prav zalo dekletce. Cestitam tvojemu okusu!«

»Kaj še! To je tista debela trgovka nasproti naše hiše!«

»Kaj tista? No, veš kaj, tista pa res nima prav nič mikavnega na sebi.«

»Kaj, nič mikavnega? O, pa se zelo moštiš, prijatelj. V kleti ima zakopanih petdeset kil fine svinjske masti, tristo kil moke, sto kil sladkorja... hej, kam pa drviš...?«

»Zbogom! Grem po opravkih. Mudi se mi!«

»Ti prešmentani Don Juan. Zdaj mi bo pa štrečno zmešal. Zbogom, krasna zaloga!«

»O joj, prejoj! Bog pomagaj, kaj bo, kaj bo?«

»Ah, pojdi, pojdi. Kdo bi neki le vedno vzdihoval! To delajo le slabiči, ljudje brez življenjske sile in ambicije!«

»Kaj mi pomaga ambicija, če ni denarja, ni kredita, ni tega, ni onega, kar človek potrebuje. Kako bomo živeli, ko se vse tako draži? In kaj šele bo?«

»Temu je lahko pomagati. Nabavi si zaloge živil in jih spravi za slabše čase. Le vzemi si za vzgled gospo odvetnikovo iz naše hiše. V njeni kleti in shrambi boš našel pravcato skladišče raznih živil. To ti je gospodinja, ha! Na vse misli. Stori tudi ti tako. Pojdi in kupi, česar ti manjka!«

»Kako si dejal? Pojdi in kupi? Idiot?«

Ljubič Mirko.